

Protestant Theological University

U kent mij

van 't Slot, E.

Published in:
Confessioneel credo

Published: 01/01/2022

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication](#)

Citation for pulished version (APA):
van 't Slot, E. (2022). U kent mij: Met Bonhoeffer tussen moedeloosheid en doorgeschoten drukte. *Confessioneel credo*, 134(13), 2-3.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons). You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

This publication might have been made available through the PThU Research Portal under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the PThU website: <https://www.pthu.nl/over-ptthu/bibliotheek-ptthu/diensten/article-25fa-taverne-amendement-end-user-agreement.pdf>

Takedown policy

If you believe that this document breaches copyright, please contact us providing details, and we will investigate your claim and remove access to the work if necessary: bibliotheek@pthu.nl.

Downloaded from the PThU Research Portal (Pure): <https://pure.pthu.nl>.

U KENT MIJ: MET BONHOEFFER TUSSEN MOEDELOOSHEID EN DOORGESCHOTEN DRUKTE

Eén van de mooiste dingen van werken aan de theologische opleiding is het werken met jonge, wonderlijk enthousiaste mensen. Ze geloven, ze vinden geloof het belangrijkste wat er is, en ze willen in de kerk werken, ook al weten ze dat ze er nooit rijk mee zullen worden – dan kun je beter een andere opleiding kiezen. Bevlogen gaan ze de studie in, vaak ook geïnspireerd door Bonhoeffer: ga ervoor! Maar als ze dan stage gaan lopen, komen ze vaak in aanraking met een teleurstellende realiteit: een ingezakte, grauwe kerk, die vooral lijkt te treuren over wat er niet meer is.

De redactie vroeg mij hoe de spiritualiteit van Bonhoeffer kan helpen in dergelijke situaties. Nu zit ik zelf vaak op het ‘activistische’ spoor als ik over Bonhoeffer schrijf. Voor hem hangt geloven altijd samen met dingen wagen in geloof; want de gelovige gehoorzaamt en kan niet stil blijven zitten, Gods gebod vraagt dat we aan de slag gaan en dat we de wereld zien als de plek waar in Christus’ naam gehandeld kan worden. Ook als we er niet helemaal over uit zijn wat nu de beste actie is. Bonhoeffer inspireert tot ervoor gáán. Bovendien is de kerk, ook als ze teleurstelt, wel de kerk waar Christus werkt. Aan de slag dus!

ZONDER OVER-SPANNING

Maar actie is iets anders dan activisme. Voordat je het weet, móét je weer van alles. Bonhoeffer is zich van dat gevaar bewust. In zijn geschriften merk je altijd, dat de basis voor ons handelen de ontspanning is. Eerst is Christus er, en zijn reddend woord. Een woord dat je in de ruimte zet. Een ruimte, waarin handelen mogelijk wordt, op een ontspannen manier. Als Christus je roept sta je daarmee in die ruimte. Dat pakt niets of niemand je dus meer af (denk aan Romeinen 8!) – dus risico’s nemen moet maar het kán ook: ook als het vermoeiend is, als je er weinig voor terugkrijgt, als het levensgevaarlijk wordt. De bron van alle activiteit is Christus. Anders wordt het, voordat je het weet, verbeten en frustrerend. Dan ligt afknappen op de loer. De bron van energie zit dus niet diep in mijn eigen ik. Ik kom tot mijn recht in de ruimte van Christus. Dat is de basis van Bonhoeffers spiritualiteit. En die basis is er ook als het gevaar niet zozeer over-spanning is,

maar als je dreigt in te zakken omdat je het niet meer ziet zitten met de kerk.

ZONDER WEG TE ZAKKEN

Die andere kant is in Bonhoeffers eigen leven duidelijk ook aanwezig. Meer dan eens schrijft hij erover, in brieven aan intimi, en meer dan eens wordt het ook gemeld in zijn biografie: dat Bonhoeffer worstelde met momenten van totale

vinden van alles van hem, maar past dat eigenlijk wel bij wat hij zelf ziet en voelt? Uiteindelijk komen dan die mooie slotregels van dat gedicht: “wie ik ook ben – U kent mij. Van U ben ik, o God.”

Als ik mijzelf eigenlijk niet ken (en wie kent zichzelf echt?), dan nog kent God mij. Diep en echt. En als ik mijzelf niet op kan porren om iets in mijn omge-

BONHOEFFER WORSTELDE MET MOMENTEN VAN TOTALE ZWARTGALLIGHEID. DAT HIJ HET DOMWEG NIET MEER ZAG ZITTEN EN HET BIJLTJE ERBIJ NEER WILDE GOOIEN. ZOALS JEREMIA, DIE WENSTE DAT HIJ NOOIT GEBOREN WAS. WAAR MAAK IK ME IN HEMELNAAM ZO DRUK OM, WAT HAALT HET ALLEMAAL UIT – WAT MAAKT HET MÍJ ALLEMAAL EIGENLIJK UIT...

zwartgalligheid. Dat hij het domweg niet meer zag zitten en het bijltje erbij neer wilde gooien. Zoals Jeremia, die wenste dat hij nooit geboren was. Waar maak ik me in hemelsnaam zo druk om, wat haalt het allemaal uit – wat maakt het mij allemaal eigenlijk uit...

Maar ook dan is de ruimte van Christus de ruimte waar je moet wezen. In misschien wel zijn ontroerendste gedicht (“Wie ben ik?”) beschrijft Bonhoeffer hoe hij eigenlijk niet meer weet hoe hij naar zichzelf moet kijken. Hij snapt eigenlijk niets van zichzelf. Een vat vol tegenstrijdigheden, en de mensen

ving (of in de kerk) te doen, dan weet God nog snaren te raken die ikzelf niet vinden kan. Dan weet God me beter tot mijn recht te laten komen dan ik zelf ooit zou kunnen. “Dieper dan ik mijzelf ooit ken, kent Gij mij” (Psalm 139). Dat helpt je al snel aan je eigen moedeloosheid voorbij. Want moedeloosheid heeft dan niet het laatste woord meer. Het draait niet om wat ik voel, maar om hoe God over mij denkt – God, bij wie ik pas echt mijzelf word.

CHRISTUS EN DE ANDER

Bonhoeffer trekt dit ook door naar de

relatie met anderen. Mensen die ik tegenkom in de kerk. Ik vind vaak van alles van ze. Ze zouden wat meer dit, of wat minder dat. En wat vinden ze eigenlijk van mij? Het kan ook frustreren, dat we elkaar eigenlijk niet echt bereiken. Kennen we elkaar wel echt, kunnen we met deze club mensen ooit nog een beetje leven ervaren, een gemeente vormen?

Het antwoord is, als je het puur sociaal bekijkt, al heel snel 'nee'. Je kent jezelf al niet eens echt, laat staan dat je een ander echt goed zou kunnen begrijpen. – Zo lijkt het dus een tamelijk hopeloze zaak met de kerk.

Maar het antwoord is 'ja' als je antwoord geeft via Jezus Christus. Zoals Hij mij beter kent dan ik mijzelf ken, zo kent Hij ook die andere mensen in de kerk veel beter dan ik of die ander zichzelf kent. En daarom zegt Bonhoeffer: het meest directe contact met die ander, dat heb je via Christus. Zoals Christus mij in een ruimte plaatst voorbij over-activisme en voorbij moedeloosheid, zo kan ik in Christus' naam in die andere mensen in de gemeente ook ineens – zusters en broeders zien, door wie de Geest onverwachte dingen kan doen die ik nooit aan had zien komen; zusters en broeders die zichzelf kunnen worden op de mooiste manieren. Waar wij elkaar bezien via de Middelaar die in ons midden staat en ons verbindt, daar gaan werelden aan mogelijkheden open. Als ik me lamelijk voel, geeft 'kijken via Christus' een onverwachte speelruimte. Als ik gestrest word door alles wat ik zou willen, geeft 'gekend worden door Christus' een onvermoede rust.

Hoe dat helpt? Deze op de Middelaar gefocuste spiritualiteit kan wat mij betreft helpen moed te vatten, en rustig aan de slag te gaan in kerk en wereld. Je mag er hoge dingen van verwachten, zonder overmoedig te worden of in teleurstellingen te blijven steken.

Prof. dr. Edward van 't Slot, namens de Confessionele Beweging bijzonder hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Groningen.

